

СВОБОДА SVOVODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I.

Established

1893.

TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LIII. Ч. 59. Нью-Йорк і Джерзі Сіті, субота, 24. березня 1945. No. 59. New York and Jersey City, Saturday, March 24, 1945. Vol. LIII.

ПРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.

Тел. „Свобода“: BErgen 4-0237—4-0807

THREE CENTS in the United States of America.

ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

FIVE CENTS elsewhere.

В МОСКВІ ЗАЖУРЕНІ ЗДОРОВЛЯМ ПРЕЗИДЕНТА РУЗВЕЛТА

Кореспондент часоп. Нью-Йорк Таймс звідомляє з Москви, що там тепер дуже розпитують, який є стан здоров'я президента Рузвелта. Советська загранична політика, кажеться далі, змагає до того, щоб Совети були і по війні в якнайліпших відносинах з Великою Британією та Злученими Державами. Вже з цього боку Советам, як кажуть, залежить багато на президенті Рузвелті, бо його вважають „приятелем Советського Союзу і російського народу“.

ПОМЕР СТЕПАН ЦМІХУД

Покійний був одним із найстарших дяковчителів між українцями в Америці. Знаний був із свого таланту як диригент. Цей талант використовував він на закладання у різних громадах хорів та оркестрів. Він теж знав дуже добре церковний обряд і підучував кандидатів на дяків та диригентів. Був членом У. Н. Союзу.

РОСІЯ І ВАТИКАН

Едвард Ж. Флін, особистий висланник президента Рузвелта, що був головою Краєвого Комітету Демократичної Партії, та є визначною фігурою в католицьких колах, вернувшись до Москви і був на аудієнції в папи П'я, яка тривала цілу годину. Хоч про це нічого конкретного не подають, американські журналісти, що є в Римі, представляють місію Фліна як таку, що має довести до поліпшення відносин між Ватиканом і Кремлем. Це має діяти з ініціативи през. Рузвелта. Так пишуть, додаючи, що є вигляди на таке поліпшення.

ДЕМОКРАТИЗМУ, А НЕ КОМУНІЗМУ?

Винісська газета „Фрі Прес“ пише:

„Враження Росії від загибелі (себто знищення її Гітлером. — Ред. Св.) треба відійняти приписати фактові, що комуністи потерпіли невдачі в Британії, в Домініях і в Злучених Державах. Те, що в 1945 році Росія триюмфує, це невідомий доказ, що народи бажають демократизму, а не комунізму“.

ПРОТИ СПІКУЛАНТІВ

Державна скарбниця вже почала в Флориді розвідку за тими особами, що доробляються великих маєтків торгівлею на „чорному ринку“, а потім пускають їх в різних загальнодержавних місцях, затаївши так набуті злики перед урядом і не заплачуючи відповідного податку.

ПОМЕР А. КОРШНІВСЬКИЙ

В Бразилії помер 17. лютого 1945 р. Антін Коршнівський, проживши 57 років. Походив з Великої України. Старшина армії УНР, що перебувши з армією долю і недолю опинився вкінці в таборах інтернованих. До Бразилії прибув 1926 р. Був завзятим ворогом диктатур та тоталітаризмів. Дописував і до деяких американських газет.

„ТРЕБА АГІТУВАТИ, ТРУБИТИ І ПРЕДСТАВЛЯТИ...“

Так пише „Свет“ про висилку делегації до Сан-Франциско від Американського Руського Карпато-руського Союзу, щоб там добиватись прилучення до Російського Союзу ще Колмищини, Ярославщини, Земківщини і Пряшівщини, що осталися поза Літвією Курзона. Тепер збирають фонди на цю акцію. На нарадах пише часопис, над потребою цієї акції, що відбулись по недільній відправі в православній церкві в Виліс-Бері вложено в дару \$221 і рішено зібрати до 25 квітня на цю ціль у цій парохії \$2,000.

НЕ МОЖУТЬ ПОГОДИТИСЯ

З Москви доносять, що „Комісія Трьох“, що то має зібрати кандидатів, що могли би вийти до нового польського уряду, який мав би потім заступати Польщу на міжнародній конференції в Сан-Франциско, не може дійти до згоди. Американський посол Гаррімен та британський Кер поступают згідно і бажають уложити лісту з різних польських демократичних партій, включаючи прихильників політики П'ясудского Бека, а т. зв. Люблинський польський уряд ставить перешкоди і не хоче згодитись навіть на Миколайчика, щоб був між такими кандидатами.

Мабуть у зв'язку з тими подіями в Вашингтоні департаменту рахується уже з тим, що Польща не буде мати свого заступника на нарадах в Сан-Франциско.

ГОТОВА СТАТИ МОНАРХІЄЮ

Дон Хуан, що вважає себе претендентом на королівський престол в Іспанії, видав в місті Люзанні, в Швейцарії, де перебуває, маніфест „до іспанського народу“, в якому звиняє диктатора Франсиско Франка вреніти влади і привернути іспанську монархію. Інше вибухне нова горджанська війна, каже Дон Хуан.

НАД РЕНОМ ПОЛОНЕНО 100,000 НІМЦІВ, А В ШЛЕЗЬКУ ЗНИЩЕНО 45,000

З НІМЕЦЬКОЇ ГРАБЕЖІ

Советські джерела подають, що в Східній Пруссії, в місті Гайлсберг, що тепер знаходиться під советською окупацією, знайдено колекцію доктора біології Олександра Лебедева, яку його дружина по його смерті додала Київському Зоологічному Інституту Української Академії Наук в 1936 році. Виходить, що цю колекцію німці зрабували і вивезли до Німеччини.

З ПОЛЬЩІ

Польські газети, що виходять в Польщі, що є під контролею т. зв. Люблинського уряду, настановленого Советами, пишуть про Кримську Конференцію так: „Роботник“: „Цілий польський народ вважає рішення, пов'язані Великою Трійкою на Кримській Конференції в справі Польщі, за слушні“.

„Жиде Варшави“: „Кримські рішення є перемогою Польщі, а здійснення наших надій на демократичну Польщу“.

РОСІЙСЬКІ СІВІРАЦІВНИКИ ГІТЛЕРА

На таку тему появилася фейлетон в ньюйорському Новому Руському Слові, з 20. березня 6. р., який надіслав Я. Полонський з Парижа. Пишеться в ньому про те, як доводилась російська еміграція в Франції супроти наїзду Гітлера на Росію. Виходило з того, що пише Полонський, що всі праві російські кола, як і „де-ребітники в лівих“, пішли цілою силою на службу Гітлера і ще гордились, як „Великий Філер“ поаволив кому з них в нагороду за службу носити німецький військовий мундир з свастикою. Поразки російської армії, пише автор, „аустріались благодарственными молебнями і вічною пам'яттю в честь померлих — німецьких воєнків“.

Одні з російських емігрантів, пишеться далі, працювали в Гестапо, інші працювали в поліційно-адміністративному апараті, помагали Гестапо видавати російською мовою різні видання, чи шукати за жидами, що укривались перед депортацією, чи видавали тих росіян, що не хотіли йти на службу нацизму. Автор виписує поважне число російських емігрантів, високопоставлених осіб, що були „гітлерівськими поклонниками“, між якими є і такі як митрополит Серафим, архимандрит Сильвестер, священники, ге-

Третя та Сема Американська Армія докінчують добивання останніх німецьких зусиль організованого опору в Палатинаті. Рештки ще держаться і ставлять завзятий опір, але це вже не має ніякого значення, бо ворожий фронт на тому відтинку не тільки зломаний, але цілковито звикнований, а як, то це видно найкраще по воєнних звідомуваннях, які подають, що досі взято там в полон до 100,000 німців.

Тех з Шлезьма звідомляють, що там советські війська вбили до 30,000 німців, а полонили 45,000. Знов бої в Данцізькій окрузі ведуться теж з подібним успіхом, як і на інших фронтах.

Не диво, що маючи на увазі ось ті поразки на всіх фронтах, вже й нацистський міністер пропаганди Геббельс признає, що воєнне положення є для німців погоне. Проте далі рахує на те, що Аліанти посваряться між собою і тому далі звиняє німецький наїрід ще трохи видержати, бо остаточно німецька перемога певна.

НЕ МОЖНА ПРОТИ СОВЕТІВ!

Об'єднання Московського патріархату з Північно-Американською російською православною митрополічною округою побудовано в Москві на такий вимозі, що спершу священники поодиноких парохій тої округи мають дати письмове зобов'язання, що не будуть на проповідях у церкві вести пропаганди проти советської влади.

РАХУЮТЬ НА „ВЕЛИКО- ДУШНІСТЬ“ СТАЛІНА

Ян Станьчик, соціаліст і бувший польський міністер у Лондоні, є за те, щоб поляки прийняли рішення в Ялті щодо польсько-советських границь, а рахували на те, що „великодушний“ Сталін таки остаточно залишить Львів при Польщі.

нерали, редактори і т. п. Ген. Денікін держався одначе довісім інакше. Найбільше пропагував війну „з варварами“, себто з Советами, відомий у світі російський письменник Д. С. Мережковський, що промовляв вечорами з радіових станцій в Парижі. Він називав похід Гітлера на Росію „геройством“ і „Святим Хрестовим Походом“, а день 21-го червня 1941 року, коли Гітлер почав цей похід „голосом труби Архангела, звіщаючий про Страшний Суд і воскресіння мертвих“.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and
holidays by the Ukrainian National Association, Inc.,
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 15, N. Y.
BRyant 9-0582

ЯКА НАША СВІДОМІСТЬ?

В нещодавньому листі до редакції питаються читачі, як то собі ви- толкувати, що тепер наші люди назагал не зле заробляють, не одну бідку залатали, та й покладного гроша в них не бракує, а як прийде дати на якусь добру справу, то ще тяжче видобути того цента, як бувало в тяжкі часи. І то тяжко видобути навіть від таких, що то мають марку „патріотів“, людей „жертволюбивих“ і „свідомих“. Навіть їх тяжко наклонити, щоб мали в себе книжки, що видані для ширення правди про Україну між американцями, чи просто між нашими власними дітьми, бож таки нема де правди діти, а мало хто з них знає українську справу в такий спосіб, щоб міг її оборонити добре в американській газеті, чи-десь на якомусь публичному зібранні.

Що так дійсно є, як нам пишуть, про те можна переко- нати, сливе чи не в кожній громаді. Бо якби було інакше, то одна середня громада (буквально одна!) могла би, наприклад, закупити без труда всі примі- рники книжки Чемберліна про Україну, що їх продала книгар- ня „Свободи“ до цього часу. А це означає, що якби так не знай- шлися многи американці що ку- пують ту книжку в американ- ських книгарнях, то певно, що ніяке американське видавництво не бралось би більше за видання книжки, що заповідає певну ма- теріальну втрату, якщо б поку- пцями мали бути американські у- країнці. Пишемо отсе чисту прав- ду, нічого не закриваючи, хоч та правда є радістю для ворогів

визволення українського народу, а для нас соромом.

Нам здається, що ми, коли ма- ти загал на увазі, вище себе ста- вимо, як ми ними є. Ми не є та- ки свідомими, як ми себе звикли представляти. Ми не є патріота- ми з дійсної глибини душі. Бо інакше, то наша патріотична ро- бота виглядала б цілком інакше. Многі з нас пробували це на- правляти тим, що признавали по- чести за „патріотичну“ роботу вже за найменшу громадську працю чи якусь маленьку гроше- ву жертву чи збірку. Це так „для заохоти“. Похваліть їх в газеті, писали не одні, а може чоловік набере охоти до дальшої праці, може дасть більшу жертву, бо має маєток, а чоловік дуже „го- норований“. І так були ми свідка- ми різних збірок по \$12, а на- віть менше, де той а той промов- ляв до збірки, а ті дві чи три особи пішли за збіркою..., хоч збірка переводилась біля гостин- ного стола. Це подаємо-так тіль- ки для прикладу, бо саме на та- ке наставляли многи громадяни роками; таке ще й тепер пода- ють до газети і вимагають, щоб доконче були всі прізвиська. Я- кий-жеж вислід з цього? Отже такий, що коли менші від нас національні групи в Америці складають навіть сотками тисяч, а то й мільонами, нам тяжко знайти п'ять тисяч людей, щоб хоч купили по одній книжці з тих, що призначені для ширення правди про Україну...

Вартує над тим кожному з нас подумати і цьому протиділати, бо інакше душевно струпініємо.

СТЕРЕЖЕНОГО БОГ СТЕРЕЖЕ

Чим довше триває війна, тим більше доскулює світові справа харчів. В Америці тепер дають широкий розголос нестачі по- живи по різних краях світа. Бри- тійці кажуть, що вони не мають поживи подостатком, але вони готові віддати зо своїх припасів різним народам на європейським суходомі, аби їх урятувати від голоду. Президент Америки ска- зав оноді, що це непристойно не бути готовим їсти менше, коли другі не мають нічого їсти. Це все є заповіддю для нас, що не- задовго й тут прийде до обме- жень харчових припасів.

Є це вже загальною недоста- чою людської вдачі, що таким обмеженням людина не хоче до- бровільно піддаватися. Найдуть- ся певно й такі люди, які власне будуть уважати себе вищими людьми, як вони, замість підда- тися konieczности, потраплять для себе роздобути стільки само ба- жаних харчів, кільки вони мали

давніше. Це стремління відати і можна вважати найголовнішою причиною, на котрій розростають- ся чорні ринки, себто безправна торгівля засобами поживи.

У Нью Йорку власне скоїлася цими днями подія, яка ілюструє небезпеки, що получені з тор- говлею харчів без належної у- рядової контролі, яка, як звісно, передусім цікує чорні ринки. Трицять двох мешканців ньюор- ських дільниць Мангеттену, Брук- лина й Бронксу захоріло на трі- хінозу, себто небезпечну й про- сто невиліковальну недугу, спри- чинену поселенням у людських м'ясах галапасів, що вийшли з нечистого свинського мяса. Уря- дові розслідники ствердили, що зараження вийшло з одної гур- тової фабрики німецьких ковба- сок, котра допустила до поши- рення недуги внаслідок простого занедбання заморожувати м'ясо до 5 ступнів Фаренгейта при- наймні на 12 днів. Каже коміше-

нер здоров'я в Нью Йорку, що ця подія є наукою для всіх, аби вони не їли без варення вepro- вого мяса, якщо уряд на ньому виразно не зазначив, що його можна їсти без варення. І не їсти мяса, урядово не провіреного ін- спекцією.

М. ВОЗНЯК ПРО СВОЇ ПЛЯНИ

Володимир Беляев написав, як подають совєтські пропагандні джерела, про те, які є пляни пра- ці в академіка Михайла Возняка, директора інституту української історії в Львові. Беляев пише, що Михайло Возняк — „в мину- лому пастух в своєму рідному се- лі Вільки Мазовецькі“ — а те- пер „депутат Верховної Ради Ра- дяньської України“, звідомляє, що „визволення Харкова черво- ною армією збіглося з 100 ро- ковицями смерті українського письменника-класика Григорія Квітки-Основ'яненка“ і з цієї на-годи він написав працю „Життя і творчість Григорія Квітки-Ос- нов'яненка“, що буде незадовго опублікована в Києві. Тепер Воз- няк працює над випуском повної збірки творів Івана Франка. До війни він приготував у Львові до друку 20 томів, а тепер знай- шов багато нових матеріалів, досі невідомих, в особистому архіві Франка. Далі Возняк по- дав, що цього року минає 50 ро- ків від смерті Михайла Драгома- нова, про якого кажуть, що „пробив вікно з України в Єв- ропу“. Та писання Драгоманова, як кажеться, дуже важні тому, бо: „В своїх статтях він пропові- дував погляд, що Україна може здобути волю лише в союзі з Росією. Будучи людиною з ши- роким політичним світоглядом, він мріяв про федеративну дер- жаву на зразок теперішнього Ра- дяньського Союзу. Піднімаючи українську творчість до скарб- ниць світової літератури, Драго- манів вів завзяту боротьбу про- ти націоналістів. Він завжди на- долягав на спорідненість між у- країнською і російською літера- турами...“

— Ось яким вітром повіває тепер з тої української історії літера- тури, що її тепер будуть викла- дати теж і в „визволеній“ Захід- ній Україні, згідно з вимогою совєтсько-московської влади.

ПРО ПОЛЬЩУ В АМЕРИЦІ

З ініціативи американських державних чинників виголосив кс. проф. Ф. Болек доклад про польську мову в Америці. До- клад зістав переданий через ра- діо до Польщі. Кс. Болек ствер- див, що нині є в Америці ви- кладки польської мови в 32 науч- них заведеннях, а 11 з них на- дають наукові ступні доктора, магістра і бакаляра: Докторату з польської мови надають уні- верситети: Берклі в Каліфорнії, Колумбія в Нью Йорку і Гарвард в Кембриджі.

Ще викладають польську мову в шістьох учительських семіна- рах під проводом сестер-мона- хинь, в сімох теологічних се- мінарах і двох колегіях. Далі вчать польської мови амери- канці польського походження в 65 гайсках, та в дуже многих нижчих школах. В парохіальних

польських школах є 200,000 ді- тей. Число учителів польського роду виносить у різних наукових заведеннях коло 500, в середніх школах біля тисячі, а в школах парохіальних і публичних до 11,000.

Кс. Болек є головою Польської Секції при Товаристві Професо- рів Слов'янських Мов в Америці. Закінчив він свій доклад до по- ляків в Польщі тим, що „поль- ська наука як нескоротна жи- тиме знов у відродженій і неза- лежній Польщі“, а про теперіш- не положення Польщі сказав по- лякам таке: „Нема такого поло- ження, з якого чоловік не вий- шов би ціло при Божій допомозі“.

МИРОН ЛИТВИН І СИН

УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ

Обслуга шира і чесна

801 Springfield Avenue,
corner Harrison Place

IRVINGTON, N. J.

Phone: ESsex 3-9090

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКІЯ ПОГРЕБНИК

заряджує погребамі по ціні так
низькій як \$150.

ОБСЛУГА НАЙКРАЩА

JOHN BUNKO

Licensed Undertaker & Embalmer

437 East 5th St.,

NEW YORK CITY

Dignified funerals as low as \$150

Telephone: GRamercy 7-7661.

\$150.00 ЦІЛИЙ ІЩЕ ПОХОРОН

ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ
І ОКОЛИЦІ**KANAI KAIN**

FUNERAL HOME

433 STATE STREET,

PERTH AMBOY, N. J.

Phone: Perth Amboy 4-4646

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКІЯ ПОГРЕБНИК

Занямаєсь похоронами

в BRONX, BROOKLYN, NEW

YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 EAST 7th STREET,

NEW YORK, N. Y.

Tel.: ORchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL

707 Prospect Avenue,

(cor. E. 188 St.)

BRONX, N. Y.

Tel.: MEtrose 4-6577